

stiju. Samo u vjeri u Krista nalazi se smirenje. Tjelesni kruh bez Krista ne može zadovoljiti čovjekovu dušu. Potreban je religiozni kruh života. Uz obični kruh potreban je i Euharistijski kruh, kojim se hrane ljudske duše.

Pod tom Misom papa je pričestio stotinu osoba: 10 dječice, 10 mladića, 10 djevojaka, 10 bogoslova, 10 vojnika, 10 bolesnika, 10 udovaca, 10 siromaha, 10 staraca, 10 redovnica. Nakon Mise svi su glasno i složno izmolili Vjerovnanje.

Uz uspomenu 700. obljetnice Tjelovskog blagdana, prigodom 700. obljetnice smrti velikih teologa i svetaca-svetog Tome i svetog Bonaventure —, kojima je Euharistija davala svagdanju snagu u životu, sjetimo se Konstitucije o Euharistiji, u kojoj piše: »Euharistija je vrhunac i žarište crkvenog života!«

Srećko Bošnjak

700. OBLJETNICA SMRTI SV. BONAVENTURE (15. VII. 1274. — 15. VII. 1974.)

15. srpnja navršilo se 700 godina od smrti serafskog naučitelja sv. Bonaventure, koji je bio teolog, general franjevačkog reda, kardinal biskup i crkveni naučitelj.

Ivan Bonaventura se rodio 1221. godine u Bagnoreggio kod Viterba, u tadašnjoj crkvenoj državi, kao sin liječnika Ivana Fidanza i majke Rittelle. Jednom je u djetinjstvu teško obolio i majka ga je preporučila sv. Franji Asiškom koji je navodno proročki uskliknuo: »O quanta bona ventura! — Kolike li će divne stvari izvesti ovo dijete!« Dijete je ozdravilo, i majka je sv. Franji ostala zahvalna. Kad je Bonaventuri bilo 18 ili 23 godine, pridružio se drugovima sv. Franje i postao učenik Aleksandra Haleškog. U samostanu u Parizu svršio je svoje filozofske i teološke studije. Tu je od svojih učitelja na neobičan način bio uveden u duh augustinskog mišljenja. Godine 1250. i 1251. piše on komentar na Liber sententiarum, prikaz cjelokupne filozofske i teološke nauke sasvim u Augustinovu duhu. Godine 1256. postade magistar theologiae na sveučilištu u Parizu, a 1257. godine bi izabran na generalnom kapitulu Franjevaca u Rimu za generala Reda. Od tada je u trvenjima i nesporazumima svoga Reda nastojao prije svega oko toga da samotni i nedostižni lik osnivača sv. Franje od zajednice njegovih sinova, kojih se broj popeo na tisuće, ne bude krivo shvaćen. Prijetila je pogibao od lažnih revnitetelja — Joahimovaca i od laksnih reacionara. Iako se Bonaventura već po svojoj službi nije mogao posvetiti isključivo teologiji kao učitelj, ipak je i dalje učestvovao u duhovnom razračunavanju svoga vremena.

Godine 1259. napisao je on na brdu Alverni svoj Itinerarium, dok je 1263. sastavio Veću i Manju legendu o Svetom Franji. Godine 1265. imenovan je od pape Klementa IV. za nadbiskupa od Yorka u Engleskoj.

Zamolio je papu da ga oslobodi ovog imenovanja, da mogne ostati do konca života generalni ministar Reda. Godine 1271. savjetnik je kardinala koji su se u Viterbu skupili za izbor novoga Pape. 1272. godine

Grgur X. imenovao ga je kardinalom i biskupom od Albane. Godine 1274. nalazi se na II. Lionskom saboru na kojemu govori o pomirenju s Istočnim Crkvama. 15. srpnja iste godine umire u Lionu, iscrpen mnoštvom zahtjeva koji su mu bili postavljeni.

Bonaventura je branio prosjačke Redove protiv napadaja njihovih protivnika (*De perfectione evangelica; Apologia pauperum; Epistula de tribus quaestionibus*). Uredio je i ujedinio zakonodavstvo Reda (*Constitutiones Naronenses*) poticao na savjesno vršenje redovničkog Pravila. Težište njegova djelovanja bilo je u Parizu odakle je upravljao Redom i gdje je on često propovijedao, pored ostalog i pred sveučilištarcima i pred kraljevskom obitelji. Putujući jedanaest puta po Italiji imao je prigodu da upozna prilike svoje subraće i ujedno da propovijeda puku. O njegovu bogatom teološkom znanju i o njegovu osobnom religioznom iskustvu svjedoči njegov teološki i asketsko-mistički književni opus (*Breviloquium; De mysterio Trinitatis; De scientia Christi; Itinerarium mentis in Deum; De reductione artium ad theologiam*, itd.). Poslije 1267. godine ubacio se tripud u borbu s Averoistima (*De decem praeceptis; De septem donis Spiritus Sancti; Collationes in Hexaameron; Sermones*).

Filozofsko-teološka Bonaventurina misao nadovezuje se na Augustina i Pseudo-Dionizija Areopagitu, zbog čega su mu neki zamjerali da je konservativac i čuvar preuzetog blaga a protiv stvaranja kršćanskog aristotelizma. No ovi previdješe da je on u duhu osnivača svoga Reda nasuprot bogatstvu Božjega bitka htio naglasiti bijedu i siromaštvo čovjeka kao stvorenog bića. Prosvjetljenje više ljudske spoznaje po Bogu njemu je npr. služilo kao dokaz da je čovjek u najdubljoj biti upućen na Boga u svojoj spoznaji i u svom djelovanju. Stoga je po njemu svaka filozofija, koja se samovoljno opterećuje, osuđena na propast, tj. da je ona sa svojim zabludama o vječnosti svijeta, o nijekanju pojedinačne duše, o neizbježnosti sudbine, o jedinstvu reda u naravi, spoznaji i životu stvarno promašila. Svom je snagom zabacivalo filozofiju, odvojenu od teologije, u smislu Averoesa. Njegov egzemplarizam stvaranja nije samo izraz za odnos stvorova prema Stvoritelju nego i za otvorenost stvorova prema Bogu u stupnjevima: Nerazumni su stvorovi Božja sjena, sve stvoreno nosi odsjev i odraz trojedinoga Boga, bogolikost razumne duše, koja je stvorena za Boga i ona samo stoga može posjedovati Boga, jer je Bog prije nju sasvim posjedovao. Bonaventura gleda svijet u njegovoj uzvišenoj ljepoti, jer je on u svemu promatrao Stvoriteljeve tragove. Bog je izvorište iz kojeg sve izlazi i u koje se sve ponovno vraća. Na svemu što postoji on vidi silno izlaženje i slijevanje natrag k Bogu, kod čega se poslije iskonskog grijeha otkupljenje po Kristu ukazuje kao orijaško djelo koje sve povraća u izvorište.

Novost su kod toga geometrija povijesti spasenja ovoga kruga, koji se spleće oko Krista, kojeg središte tvori »utjelovljenje i propeta Riječ«, i franjevačka ljubav prema Križu Kristovu. Bonaventura motri čovjekovo siromaštvo u vezi sa zbiljom grijeha.

Kod sv. Bonaventure, koji svoj život nije proveo u tihoj sobici učenjaka nego u trajnom kontaktu s ljudima različitih narodnosti, zadivljuje kako on svoju misao i svoj govor od prvog do posljednjeg retka izdržljivo privodi kraju. U njegovo doba bilo je barem onoliko suvremenika koliko i danas, kojima se ta misao činila odveć bremenitom i tegotnom. Bonaventura je išao ovim putem koji mu je, kako pokazuju njegova djela, pružio neslućena iskustva tako nezastranjivo kao da mu svakidašnji život sa svim svojim nedaćama nije uopće bio nenaklon.

Za Bonaventuru postoji jedan vidljivi događaj koji je više od sveg ostalog odredio njegovim životom i koji je učinio da mu se njegov misaoni svijet nije nikada učinio dovoljno dosljednim tako da se osjećao neprestano potaknutim na još viši uspon svoje misli. Taj je odlučujući događaj za Bonaventurinu misao bio lik sv. Franje Asiškoga, još točnije Franjino primanje Kristovih rana na brdu Alverni g. 1226.

Otkrivanjem nutarnjih suodnosa unutar svijeta, povijesti, čovjekove naravi i unutar objavljene riječi u Starom i Novom Zavjetu Bonaventura je pokušao utjelovljenoj Riječi u vremenu sazdati dom kojeg se unutar i izvanjski sjaj vidi nadaleko poput gotske katedrale, sagrađene na visokom brdu (W. Nyssen).

700. obljetnica smrti sv. Bonaventure (1224—1974) proslavljena je kongresima u raznim zemljama.

U Zagrebu je povodom toga održan kongres od 9.—11. rujna t. g. u dvorani »Vijenac« Bogoslovskog sjemeništa u Zagrebu.

Kongres je otvorio dr Farnjo Kuharić, zagrebački nadbiskup, uvodnim predavanjem. Predavanja su slijedila ovim redom:

9. IX — Dr Ljudevit Rupčić: Sv. Bonaventura kao tumačitelj Sv. Pisma;

Prof. Bernard Filinić: Pripremni rad Nikole IV. za II. Lionski sabor;

Dr Ivan Fuček: Čovječstvo Isusa Krista kod sv. Ignacija i kod sv. Bonaventure;

Dr Vjekoslav Bajsić: Narav slobode i njezino djelovanje;

Dr Anđelko Badurina: Ikonografija sv. Bonaventure kod Hrvata.

10. IX — Dr Ante Kusić: Putovanje duha k Bogu;

P. Mihael Vovk: Ideal franjčičkanskoga življenja pri sv. Bonaventuri;

Dr Bonaventura Duda: Pojam i svrha teologije;

Dr Tomo Vereš: Filozofija u teologiji;

Dr Stanko Anić: Pojam čovjeka i njegovo dostojanstvo po sv. Bonaventuri.

11. IX — Dr Luka Markešić: Nauka sv. Bonaventure o Crkvi;

Dr Marijan Mandac: Biblijska zasnovanost Bonaventurine krsne nauke;

Dr Marijo Šikić: Bonaventurino tumačenje religioznog iskustva sv. Franje;

Dr Metod Benedik: Teologija zgodovine (Teologija povijesti);

Dr Šagi—Bunić: Sv. Bonaventura i kršćansko jedinstvo na II. Lionskom saboru.

Dr Hadrijan Borak, duša animator, koordinator i moderator svih predavanja prigodom kongresa, održao je predavanje:

Teološka interpretacija političkog života.

Predavanja su bila na velikoj a diskusija na zamjernoj visini. Dr Šagi—Bunić je in extenso donio dokumente u vezi s unijom na II. Lionskom saboru.

Radovi kongresa trebalo bi da iziđu u posebnom zborniku.

Upravo tih dana izišlo je iz tiska prvo djelo sv. Bonaventure na hrvatskom jeziku: *Itinerarium mentis ad Deum — Put duha k Bogu*, Zagreb 1974. u izdanju Kršćanske sadašnjosti. Bilješkama je djelo punio Dr Hadrijana Borak.

Red je spomenuti ovom prigodom i doktorsku disertaciju pok. o. Jure Božitkovića: *S. Bonaventurae doctrina de gratia et libero arbitrio, Balneis Marianis 1919. I — XLII + 1 — 158*. Pisac je bio profesor na Visokoj bogoslovskoj školi u Makarskoj i naglo umro 1938. godine.

U opsežnom uvodu pisac tretira o metodi s kojom treba prilaziti k Bonaventurinu opusu, o njegovu odnosu prema Sv. Pismu, prema Sv. Ocima i Učiteljima kao i odnosu prema filozofima i znanstvenjacima.

U samoj radnji u prvom dijelu raspravlja o milosti ukoliko je ona dar Božji, u drugom dijelu govori o odnosu milosti i slobodne volje a u trećem o milosti i slobodnoj volji *secundum statum naturae integrae*.

U vezi sa 700. obljetnicom smrti sv. Bonaventure održan je kongres u Italiji koncem rujna (19.—26. IX. 1974.).

U Zapadnoj Njemačkoj kongres je pripremila Franziskanische Akademie u vezi s Hochschule der Franziskaner und Kapuziner od 10. do 12. rujna u Münsteru. Zapažena su predavanja A. Gerken-a, Bonaventura und Heidegger — Ein Vergleich i Wilhelm Nyssen-a, *Contemplatio als Stufe der Erkenntnis bei Bonaventura*.

Na pitanje: Da li teologija sv. Bonaventura može nešto reći ljudima današnjice?, odgovaramo: Da! Bonaventurina je teologija orijentirana prema Kristu. Ona izražava odlučna iskustva o Kristu, stečena preko sv. Franje. Posebno ona može reći bitno u pitanju o Bogu.

Valja ipak držati na umu da je Bonaventura pisao za ljude svoga vremena i da mi danas ne možemo njegove izraze naprosto ponavljati. Današnja teologija ima zadatak da govori ljudima današnjeg vremena. I strpljivim osluškivanjem teologije ranijih stoljeća ona treba da uči kako njezina iskustva izrazi jezikom koji je razumljiv ljudima današnjice.

O. F. C.